

STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Sikkerhed og kriseberedskab - råd og vejledning til skoler og uddannelsessteder

Indhold

1.	Indledning	4
1.1	Baggrund	4
1.2	Formål og målgruppe	4
1.3	Publikationens form og anvendelse	4
2.	Hovedpointer	6
2.1	Priorité et godt undervisningsmiljø, herunder elevernes og de studerendes trivsel (<i>før en hændelse</i>)	6
2.2	Hav et lokalt kriseberedskab med klare og enkle retningslinjer og en kendt ansvarsfordeling (<i>under en hændelse</i>)	6
2.3	Gør jer overvejelser om det videre forløb (<i>efter en hændelse</i>)	6
2.4	Priorité arbejdsprocessen i forbindelse med udmøntningen af kriseberedskaber	7
3.	Den forebyggende indsats mod udviklingen af voldelig og kriminel adfærd	8
3.1	Arbejdet med at sikre det gode undervisningsmiljø	8
3.2	Reaktioner på mistrivsel, dårligt undervisningsmiljø og andre faresignaler	12
4.	Udmøntningen af kriseberedskaber og indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation	13
4.1	Indledende om udarbejdelse af kriseberedskaber	14
4.2	Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til <i>før en hændelse</i> indtræffer	16
4.3	Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til <i>under en hændelse</i>	21
4.4	Indsatsen <i>efter en alvorlig hændelse</i> eller krisesituation	23
5.	Oversigt over relevante eksisterende tiltag, myndigheder og organisationer	24
5.1	Myndighedssamarbejder og offentlige organisationer	24
5.2	Frivillige og andre relevante organisationer	26
6.	Lovgrundlag og relevante vejledninger	27

1. Indledning

1.1 Baggrund

Danmark er på mange måder et trygt og sikkert sted at være. Dog kan alle organisationer komme ud for ekstraordinære og alvorlige hændelser, og det kan være kritisk ikke at have planlagt håndteringen af sådanne alvorlige hændelser. Det gælder også for skoler og uddannelsessteder.

Sikringen af et godt og sikkert undervisningsmiljø er helt centralt, når de danske skoler og uddannelsessteder (herefter kaldet uddannelsessteder) skal forebygge ulykker og krisesituationer, idet et godt undervisningsmiljø kan medvirke til at forhindre eller begrænse ulykker, kriser og konflikter.

Det følger af undervisningsmiljøloven, at elever og studerende har ret til et sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt undervisningsmiljø. Men undervisningsmiljøloven stiller ikke krav til, hvordan denne ret sikres eller reguleres. Med denne publikation får I, der har ansvaret for sikkerhed og kriseberedskab på jeres uddannelsessted, råd og vejledning til, hvordan man lokalt kan arbejde med at forebygge og håndtere alvorlige hændelser i en skolekontekst.

Alvorlige hændelser dækker mange typer af hændelser, som kan være af forskellig karakter, omfang og konsekvens. Eksempler på hændelser er strømnedbrud, oversvømmelser, brand og bombetrusler med mere. Man skal som udgangspunkt kunne håndtere alle typer af hændelser. Nærværende publikation giver særligt vejledning i forhold til væbnede angreb.

På Børne- og Undervisningsministeriets område gælder undervisningsmiljøloven. Der kan være lovgivning og anbefalinger på andre ministeriers ressortområder såvel som kommunalt, der regulerer sikkerhedsmæssige forhold, og som vil være relevante for jer. Det gælder blandt andet på beredskabsområdet - Se eksempler i kapitel 6. Det er derfor vigtigt, at I som uddannelsessted løbende orienterer jer i relevante bestemmelser og vejledninger bredt set.

1.2 Formål og målgruppe

Publikationen er primært målrettet ledelser på uddannelsessteder, som i samarbejde med lærere, pædagogisk personale og andet personale på uddannelsesstedet kan finde inspiration og konkrete handleveje *før, under* og *efter* en kritisk hændelse.

1.3 Publikationens form og anvendelse

Publikationen indledes med et fokus på det forebyggende arbejde, efterfulgt af arbejdet med at udmønte et beredskab og indsatsen efter en alvorlig hændelse. Publikationen giver også eksempler på myndigheder, organisationer og lovgrundlag, som det kan være relevant at have kendskab til.

Det er vigtigt at understrege, at de nævnte anbefalinger og eksempler er til inspiration og er udtryk for nogle generelle retningslinjer. De er ikke at betragte som en udtømmende opregning af mulige forebyggelses- og håndteringsmetoder, ligesom de heller ikke er dækkende for alle hændelsestyper. Publikationen retter sig mod uddannelsessteder både i grundskolen og på ungdomsuddannelserne. Det anbefales derfor, at I forholder jer til, hvilke anbefalinger og eksempler, der er relevante for jer, og at I tilpasser dem og jeres arbejde med beredskabsplanlægning til de lokale forhold, som jeres uddannelsessted indgår i.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ser løbende på behovet for at opdatere publikationen.

God læse- og arbejdslyst.

2. Hovedpointer

2.1 Prioritér et godt undervisningsmiljø, herunder elevernes og de studerendes trivsel (*før en hændelse*)

Væbnede angreb kan begås af eksterne, som ikke er tilknyttet uddannelsesstedet. Der findes også eksempler på, at væbnede angreb begås af personer med en tilknytning til uddannelsesstedet.

Når børn, unge eller voksne begår væbnede angreb kan det ofte skyldes, at de har problemer. Derfor er det nødvendigt, at et uddannelsessted aktivt arbejder på at sikre et godt undervisnings- og arbejdsmiljø på uddannelsesstedet, så alle elever og studerende, der har sin gang på uddannelsesstedet, føler sig trygge og trives. Et uddannelsessted skal være bevidst om sit ansvar for elevernes og de studerendes trivsel og sørge for, at både undervisere og andre ansatte er klædt på til den forebyggende indsats. Alle ansatte bør kende og være opmærksomme på, hvilke faresignaler de skal være på udkig efter hos eleverne og de studerende. Desuden bør alle ansatte blive vejledt i, hvordan de skal reagere, når de opfanger faresignaler.

2.2 Hav et lokalt kriseberedskab med klare og enkle retningslinjer og en kendt ansvarsfordeling (*under en hændelse*)

Uddannelsesstedet skal have udarbejdet et lokalt kriseberedskab, der kan aktiveres i tilfælde af en alvorlig hændelse såsom et væbnet angreb. Kriseberedskabet skal give retningslinjer for, når hændelsen er indtrådt og den efterfølgende indsats, når hændelsen er overstået.

Det er vigtigt, at der er nogle klare og enkle retningslinjer for alle ansatte, så de ved, hvilket ansvar der påhviler dem, og hvordan de hver især skal handle, når en alvorlig hændelse indtræffer. Her er det relevant at kende instruksens "flygt – gem dig – alarmér" (se kapitel 4).

2.3 Gør jer overvejelser om det videre forløb (*efter en hændelse*)

I skal også gøre jer overvejelser om det videre forløb efter, at en hændelse har fundet sted. Det kan blandt andet vedrøre information til elever, studerende, forældre og andre berørte, tilbud om krisehjælp, underretning af relevante myndigheder og evaluering af kriseberedskabet, da der kan være procedurer, der bør ændres i lyset af hændelsen.

2.4 Prioritér arbejdsprocessen i forbindelse med udmøntningen af kriseberedskaber

Når I som uddannelsessted arbejder med det forebyggende arbejde og opbygning af et kriseberedskab, vil det være hensigtsmæssigt at koordinere med relevante fagfolk og myndigheder. Det kan for eksempel være politiet, andre uddannelsessteder, psykiatrien, de sociale myndigheder, kommunen og frivillige hjælpeorganisationer. På den måde kan I sikre en kvalificeret og sammenhængende indsats i arbejdet med sikkerheden på uddannelsesstederne.

3. Den forebyggende indsats mod udviklingen af voldelig og kriminel adfærd

Når et barn eller en unge begår hærværk og vold, skyldes det ofte, at barnet/den unge har problemer, og derfor skal de sikres gode rammer for deres trivsel. Indsatsen mod hærværk, vold og anden skade på personer og bygninger forudsætter en forebyggende indsats, så børn og unge ikke udvikler voldelig og kriminel adfærd. En forebyggende indsats skal grundlæggende betragtes som en generel samfundsmæssig opgave, som indebærer, at alle væsentlige aktører og institutioner hjælper til med at vedligeholde og forbedre de gode rammer for trivsel.

Som undervisere på uddannelsesstederne har I gennem jeres daglige omgang med elever og de studerende mulighed for et særligt indblik i elevers og studerendes trivsel og sociale relationer. Det gør det muligt for jer at træde til med en tidlig og effektiv forebyggende indsats over for de elever og studerende, som ikke trives eller har andre problemer. Også familie, venner, sociale myndigheder, SSP og andre ansatte på uddannelsesstederne for eksempel sundhedsplejersker kan hjælpe med en forebyggende indsats.

I det følgende er der opstillet nogle generelle retningslinjer for og anbefalinger til, hvordan et godt undervisningsmiljø kan skabes, og hvordan I som undervisere kan identificere og håndtere faresignaler eller bekymrende adfærd.

3.1 Arbejdet med at sikre det gode undervisningsmiljø

Et godt og sikkert undervisningsmiljø kan begrænse kriser og konflikter for eksempel mobning, social isolation og eksklusion fra fællesskabet.

Det er op til jer som uddannelsessted at vurdere, hvordan I lokalt vil skabe et godt undervisningsmiljø, som både er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Anbefalinger

- Kontinuerligt og systematisk fokus på det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø.
- Fokus på demokrati. Forudsætningen for et godt undervisningsmiljø er en demokratisk tilgang bestående af dialog og inddragelse, rettigheder og pligter for den enkelte.
- Arbejd direkte med kontroversielle emner som en del af den forebyggende indsats. Kontroversielle emner kan vække stærke følelser og spændinger, og de kan således potentielt rumme konflikter. Uddannelsesstedet skal derfor kunne håndtere kontroversielle emner i dagligdagen. Ved at skabe et trygt rum, hvor eleverne og de studerende kan reflektere, afprøve holdninger og diskutere med hinanden, kan eleverne og de studerende lære at indgå i dialog med og respektere mennesker, som har andre værdier end dem selv. Derigennem styrkes demokratisk selvtillid og fællesskabet. Børne- og Undervisningsministeriet stiller på uvm.dk og emu.dk en række materialer til rådighed til arbejdet med kontroversielle emner, kritisk tænkning og uenighedsfællesskaber.
- Fokus på rummelighed. Der skal være plads til forskellige typer af elever og studerende, hvilket betyder, at alle skal opleve, at de bliver lyttet til, taget alvorligt og frit kan ytre sig. Eleverne og de studerende skal opleve, at de bliver anerkendt og er en del af et fællesskab med plads til forskellighed.
- Opmærksomhed på elevers manglende tilstedeværelse, herunder fravær fra undervisningen.
- Understøttelse af et godt socialt miljø, der fremmer gensidig respekt og dannelse af tætte sociale relationer.
- Tillidsfuld kontakt med elever. Der er etableret en relation mellem lærer og elever og mellem eleverne præget af tillid og åbenhed.
- Organisering af et nødvendigt samarbejde mellem bestyrelse, ledelse, personale, elever, studerende og eksterne parter (for eksempel brandvæsen, politi, socialrådgivere, psykologer, sundhedsinstitutioner mv.).
- Den digitale verden er en integreret del af børn og unges liv. Derfor bør det generelle arbejde med elevers trivsel også kombineres med arbejdet omkring digital dannelse.

Til brug for arbejdet med at sikre et godt undervisningsmiljø, kan I blandt andet hente inspiration i de vejledninger, værktøjer og andet materiale, som er tilgængeligt på Dansk Center for Undervisningsmiljø's (DCUM) hjemmeside¹.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at et godt undervisningsmiljø ikke er en garanti for, at der ikke findes elever på uddannelsesstedet, som mistrives, eller som potentielt kan blive en trussel for sikkerheden. Alle uddannelsessteder bør derfor være opmærksomme på eventuelle elever med alvorlige problemer.

¹ www.dcum.dk. Læs også mere om DCUM sidst i materialet.

3.1.1 Identificering af et usundt undervisningsmiljø samt elever og studerende med problemer

Trivsel i undervisningsmiljøet handler om mange forskellige faktorer, relationer og komplekse processer, herunder kulturelle, sociale, psykologiske og læringsmæssige processer. Den sociale virkelighed er under konstant forandring, og den kan opleves fra forskellige individuelle vinkler. Der kan således være adskillige årsager til et socialt og psykisk usundt undervisningsmiljø.

Mistrivsel og usunde fællesskaber kan være vanskelige at identificere, og det kan være svært at få øje på elever og studerende med alvorlige problemer. Det er derfor vigtigt, at jeres uddannelsessted er opmærksom på potentielle faresignaler, og at der gribes ind tidligt. Det vil ofte være den bedste mulighed for at forebygge en eventuel fremtidig hændelse. Et uddannelsessted skal derfor have retningslinjer og klare regler for, hvordan ansatte skal identificere og reagere på tegn på mistrivsel.

I det følgende beskrives eksempler på indikationer på et usundt undervisningsmiljø og indikationer på usædvanlig adfærd og andre faresignaler, som I som uddannelsessted bør være opmærksom på i arbejdet med at identificere tidlige tegn på mistrivsel, elever og studerende med alvorlige problemer og et usundt undervisningsmiljø i øvrigt. Et kontinuerligt fokus på og arbejde med undervisningsmiljøet fremmer muligheden for, at I kan identificere og handle på problematiske forhold i rette tid.

3.1.2 Indikationer på et usundt undervisningsmiljø

Følgende indikatorer kan med forsigtighed betragtes som mulige tegn på et usundt undervisningsmiljø eller usundt socialt fællesskab. Listen af indikatorer er ikke udtømmende. Indikatorer på et usundt undervisningsmiljø kan være:

- unødigt meget uro
- stærke negative relationer
- uforløste konflikter
- bekymrende fraværs mønstre
- manglende respekt, en dårlig omgangstone, negativt og grænseoverskridende sprog, opførsel og manglende lydhørhed
- elever, der er tavse, som eventuelt forfølges og gøres til synde bukke.

3.1.3 Indikationer på usædvanlig adfærd og andre faresignaler

Fra tidligere tilfælde med væbnede angreb på uddannelsessteder i andre lande er det erfaringen, at angrebet sjældent er impulsive handlinger, men at der ofte går en planlægningsproces forud for gerningen. Eleven vil ofte have udvist et bekymrende adfærdsmønster op til handlingen, og i nogle tilfælde vil andre have haft kendskab til vedkommendes planer. På den baggrund er det væsentligt, at et uddannelsessted kan identificere, hvornår elever og studerende potentielt kan udgøre en sikkerhedstrussel mod uddannelsesstedet² (for eksempel i de tilfælde, hvor nogen har til hensigt at anvende våben til at skade andre), samt at uddannelsesstedet reagerer på kendskab til mistænkelige ytringer, våbenfund, bekymrende adfærd m.m.

² Der kan også være tale om tidligere elever, som ikke længere er tilknyttet uddannelsesstedet. Det vigtigste er dog, at uddannelsesstedet på det tidspunkt, hvor de har kontakt med eleven, yder en præventiv indsats i forhold til eleven.

Nedenfor opstilles en række indikatorer, som kan være relevante i den sammenhæng. Indikatorerne er udarbejdet med baggrund i tidligere tilfælde af væbnede overfald, og de gælder uanset køn og alder.

Grundlæggende indikator: social udstødelse

- Højt fravær fra undervisningen.
- Oplevelsen af manglende anerkendelse fra skolekammerater, undervisere eller familie.
- Den pågældende opleves som ensom, indelukket, anderledes, umoden, aggressiv, narcissistisk eller psykisk uligevægtig.
- Mobning og/eller andre personlige nederlag på uddannelsesstedet.
- Vedkommende kan have "venner", men der er ofte tale om overfladiske bekendtskaber uden tætte relationer, eller der kan være tale om, at "vennerne" nærmere er at betragte som ligesindede i et bekymrende fællesskab isoleret fra det øvrige sociale fællesskab.

Andre indikatorer:

- Udtryk for had og foragt for en eller flere personer, navnlig nuværende eller tidligere skolekammerater og/eller undervisere samt hadefulde udtalelser over for bestemte grupper på grund af for eksempel race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro, politisk observans eller seksuel orientering. Dette kan for eksempel finde sted i chatrum, på sociale medier, i breve, mundtligt mv.
- Vedkommende har tidligere givet udtryk for at ville begå eller har forsøgt at begå selvmord. Selvmordstanker er altid bekymrende, og der bør være en særlig opmærksomhed på, om den pågældende har en trang til udadvendt destruktion og virker som indestængt aggressiv, jævnfør ovenstående indikator.
- Et eller flere afbrudte uddannelsesforløb.
- Direkte trusler mod nuværende eller tidligere skolekammerater og/eller undervisere.
- Psykiske lidelser, hvor der muligvis foreligger en diagnose. Der kan være tale om ét eller flere afbrudte behandlingsforløb.
- En overdreven interesse for skydevåben eller vold (computerspil, film mv.).
- En stor interesse for hjemmesider og chatrum for ekstremistiske grupperinger, der for eksempel videregiver hadefulde holdninger over for individer eller grupper.
- Mistanke om våbenbesiddelse eller adgang til ulovlige skydevåben.
- Voldelig adfærd og mangel på empati eller impuls kontrol.
- Påklædning (ændring af påklædning til for eksempel militæruniform eller lignende).
- Glorificering af tidligere skoleskydere, herunder udtryk for at den pågældende vil gå i samme fodspor.

Det vil være en del af det generelle trivselsarbejde at have blik for ovenstående indikatorer. Det vil altid være et skøn, om en konkret person, der opfylder én eller flere af ovenstående indikatorer, udgør en sikkerhedstrussel. Det generelle råd er dog, at jo flere indikatorer, der er til stede, desto større er behovet for at reagere.

3.2 Reaktioner på mistriivsel, dårligt undervisningsmiljø og andre faresignaler

Hvis jeres uddannelsessted identificerer udpræget mistriivsel, et dårligt undervisningsmiljø, usædvanlig adfærd eller andre faresignaler, skal I reagere. Er der tale om, at en elev eller studerende ikke trives eller udviser en usædvanlig adfærd, er det vigtigt, at en ansat tager initiativ til at starte en dialog med den pågældende elev eller studerende. Det kan være en fordel, at den daglige ledelse – eller andre beslutningstagere i dennes fravær – i samråd med de enkelte faglærere, uddannelses- og erhvervsvejledere og andre ansatte beslutter, hvem der i den pågældende situation er mest kompetent til at føre en sådan samtale. Også rammen for samtalen skal fastlægges. Det vil sige, at det på forhånd bliver afklaret, hvilken form for samtale der er tale om, og hvad eleven eller den studerende skal konfronteres med.

Hvis elever, studerende eller undervisere får kendskab til oplysninger, der tyder på, at en elev eller en studerende er i alvorlige problemer eller udgør en potentiel sikkerhedstrussel, skal ledelsen eller relevante fagpersoner og myndigheder straks kontaktes for at få afdækket den pågældendes behov for professionel hjælp. Det er vigtigt, at alle, både ledelse og ansatte, tager eventuelle indberetninger alvorligt. Hvis der er tale om kendskab til direkte trusler om vold eller fund af våben, skal politiet straks kontaktes, og SSP bør inddrages.

I skal i dette arbejde være opmærksomme på de gældende regler om tavshedspligt og underretningspligt, herunder den skærpede underretningspligt.

Folkeskoler har mulighed for at visitere børn til en skolepsykolog. Mange øvrige uddannelsessteder har tilknyttet en psykologordning for at sikre, at personer med problemer har mulighed for umiddelbart at kunne modtage professionel støtte. Der findes desuden forskellige hjælpeorganisationer, som kan yde værdifuld ressourcehjælp, se eksempler herpå i kapitel 5.

Skolen kan også efter aftale med forældrene etablere et samarbejde med lokale støtteorganisationer, som kan hjælpe eleven med sociale og personlige problemer. Hvis elevens problemer har karakter af risikoadfærd, som misbrug eller begyndende kriminalitet kan skolen kontakte politiet. Kontakten kan ske direkte til det lokale politi eller gennem det lokale SSP-samarbejde.³ SSP-samarbejdet vil ofte kende den konkrete elev, som bekymringen angår, og samtidig kende skolen og klassen. SSP-samarbejdet vil kunne pege på relevante lokale tilbud og muligheder for hjælp, som for eksempel misbrugsbehandling eller lignende. For elever under 18 år skal det overvejes, om der skal ske en underretning til de sociale myndigheder.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitets vejledning 'Forebyg og håndter vold og trusler' indeholder gældende regler, samt en række retningslinjer og anbefalinger til grundskoler og SFO'ers arbejde med forebyggelse og håndtering før, under og efter en episode med vold eller trusler fra børn og unge.⁴

³ SSP-samarbejdet er bl.a. hjemlet i [retsplejelovens § 115 \(LBK nr. 250 af 04/03/2024\)](#), som giver muligheder for, at relevante myndigheder kan tale sammen med et kriminalpræventivt formål.

⁴ [Vejledningen](#) kan findes på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside www.uvm.dk.

4. Udmøntningen af kriseberedskaber og indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation

Når en alvorlig hændelse eller krisesituation pludselig opstår, skal krisestyringen medvirke til at begrænse skaderne på personer og bygninger. Det er det professionelle redningspersonel såsom politi, redningsberedskab og sundhedsberedskab, der er ansvarlige for krisestyringen, når de er kommet frem til hændelsesstedet. Indtil da er det jeres eget interne beredskab, der skal håndtere den pågældende situation.

Det er derfor afgørende, at I som uddannelsessted har et internt beredskab, der kan håndtere en given alvorlig hændelse eller krise, indtil redningspersonellet når frem.

Krisestyring forudsætter, at der er ressourcepersoner på jeres uddannelsessted, som er forberedte på, hvordan eventuelle alvorlige hændelser og sikkerhedstrusler skal håndteres på en hensigtsmæssig måde. Ressourcepersonerne skal vide, hvilken rolle de hver især skal påtage sig, og hvordan de bidrager til en koordination af indsatsen før og under redningspersonellets tilstedeværelse.

Det vil fremme krisestyringen, hvis en større kreds ud over ressourcepersonerne er bekendt med de beredskabsplaner, der eksisterer på jeres uddannelsessted.

Alle ansatte skal være opmærksomme på, hvordan de kan anvende de digitale medier til at håndtere en krisesituation. Det kræver blandt andet en skærpet opmærksomhed og forståelse for, at eleverne selv bruger de digitale medier meget aktivt, og at viden og rygter om en hændelse spredes meget hurtigt på disse.

I bør som uddannelsessted desuden tage stilling til, hvordan omverdenen informeres om krisen, når den er overstået, og hvordan I sikrer, at de involverede får den nødvendige krisehjælp efterfølgende.

Ved alvorlige hændelser såsom væbnet indtrængning er det vigtigt, at alle ansatte kender til "flygt – gem dig – alarmér"-instruksen.

Figur 1:

Politiets instruks for alvorlige hændelser (flygt – gem dig – alarmér)

I afsnit 4.3 uddybes instruksien.

4.1 Indledende om udarbejdelse af kriseberedskaber

Et internt kriseberedskab indebærer, at jeres uddannelsessted lokalt har gjort sig grundige overvejelser om mulige alvorlige hændelser og krisescenarier og har en plan for at håndtere disse. Dermed minimeres det kaotiske, som kendetegner en pludselig opstået krisesituation, og vilkårene for en hensigtsmæssig og fleksibel krisestyring øges.

Priorité er at gøre jer disse overvejelser, og forhold jer gerne til nedenstående spørgsmål.

Hvilke farer skal der sikres imod?

- Jeres uddannelsessted skal have et internt kriseberedskab, der kan håndtere forskellige former for sikkerhedsrisici og krisescenarier. I bør tænke forskellige scenarier for krisesituationer igennem med henblik på en hensigtsmæssig krisestyring.
- Jeres uddannelsessted bør have en differentieret tilgang til spørgsmålet om det interne kriseberedskab, så hver alvorlige hændelses- og sikkerhedsrisiko vurderes særskilt med henblik på den mest hensigtsmæssige håndtering.

Hvordan?

- Der er særegne forhold, når et væbnet angreb skal håndteres. Det skal I som uddannelsessted tage højde for, når det interne kriseberedskab udarbejdes. Det er svært at nedskrive almenlydige procedurer for væbnede angreb, da dette afhænger af bygningen, angrebets karakter, og hvor tæt på gerningsmanden er.
- Se afsnittene *Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation* og *Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til under en hændelse*.
- Jeres uddannelsessted skal have afdækket og visuelt beskrevet uddannelsesstedets områder, bygninger, flugtveje m.m., herunder hvorvidt det er muligt at dele uddannelsesstedet op i adskilte sektioner. Der skal tages stilling til, hvilke muligheder der er for flugt og eventuel barrikadering.
- Selve processen med at udarbejde et internt kriseberedskab skal prioriteres meget højt. Der skal udveksles den fornødne information, og de involverede parter skal have lejlighed til at diskutere og forberede sig på deres roller i en given krisesituation.
- Det endelige interne kriseberedskab bør udformes som en handlingsorienteret beredskabsplan med klare og enkle retningslinjer. Beredskabsplanen skal være lettilgængelig og kortfattet, så den er nem at huske. Det er nødvendigt, at I opdaterer og evaluerer beredskabsplanen med jævne mellemrum. Jeres uddannelsesstedets interne kriseberedskab kan udmøntes i et samarbejde med redningsberedskabet, politiet, sundhedsberedskabet og andre relevante samarbejdspartnere for at sikre en effektiv koordination af en eventuel redningsindsats. Hvis I foretager væsentlige ændringer af jeres kriseberedskab, bør relevante myndigheder informeres.
- Overvej, om I kan og vil lade jer inspirere af andre undervisningsinstitutioner i udformningen af jeres kriseberedskab.

Hvem?

- Alle ansatte skal informeres om uddannelsesstedets interne kriseberedskab.
- Det anbefales, at en bred kreds af personer med daglig gang på jeres uddannelsessted udgør ressourcepersonerne. Det kan for eksempel være ledelsen, administrativt personale, underviserstaben og andet fasttilknyttet personale. På den måde sikres det, at krisestyringen ikke er følsom over for, hvilke personer der er til stede under selve hændelsen eller krisen. I kan også overveje, om der skal differentieres mellem ansvarspersoner og ressourcepersoner, så ansvarspersonerne har en koordinerende rolle, mens ressourcepersonerne har en udøvende rolle. Vær igen opmærksom på at organisere jer, så kriseberedskabet ikke bliver afhængigt af enkeltpersoners tilstedeværelse eksempelvis i tilfælde, hvor ledelsen ikke er tilgængelig.
- Elever og studerende skal gøres bekendte med de regler og foranstaltninger, som gør sig gældende i en given krisesituation. I bør tage hensyn til, hvilken aldersgruppe der er jeres uddannelsesstedets primære målgruppe, når I skal vurdere, hvor meget eleverne skal inddrages i arbejdet med sikkerhed og kriseberedskaber. Udvis diskretion i arbejdet og overvej, hvilke informationer der er nødvendige at give videre til forældre, elever, studerende og det omgivende samfund. Involvering og viden kan skabe tryghed. Omvendt kan for megen omtale af risikoen for eksempelvis skoleskyderier skabe utryghed og i værste fald inspirere uligevægtige elever og studerende til at begå farlige handlinger.

4.2 Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til *før en hændelse* indtræffer

Mange uddannelsessteder er blandt andet kendetegnet ved, at der ikke er etableret egentlige sikringsforanstaltninger mod voldelige handlinger, og at der er fri adgang for offentligheden. Det er derfor væsentligt, at uddannelsesstedet overvejer, hvilke tryghedsskabende foranstaltninger, der kan gøres før, under og efter en hændelse med henblik på at kunne erkende, forsinke og begrænse en eventuel gerningsmands muligheder og bevægelsesfrihed. Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter for at skabe overblik over nogle af de grundlæggende overvejelser, et uddannelsessted bør overveje i udarbejdelsen af deres beredskabsplan. Punkterne relaterer sig primært til det forberedende arbejde med kriseberedskabet, der ligger før, at en hændelse indtræffer. Men der beskrives også enkelte opmærksomheder, der relaterer sig til overvejelser omkring den akutte vejledning. Hver situation er imidlertid unik; ingen indsats fungerer i alle situationer. Tiltag, som i én situation beskytter de implicerede, virker måske ikke i en anden situation eller en anden ramme. Opmærksomhedspunkterne er derfor alene tænkt som inspiration.

4.2.1 Overordnede overvejelser om håndtering af en krisesituation

I kan som uddannelsessted gøre jer nogle overordnede overvejelser om, hvilke krisesituationer I kan risikere at møde, og hvordan I vil håndtere dem. Grundlaget for sådanne overvejelser og planlægning er en risikoanalyse, der eksempelvis kan tage udgangspunkt i følgende fire punkter:

- **Trusler:** Hvilke trusler skal kunne håndteres?
- **Sårbarheder:** Hvilke sårbarheder har institutionen i relation til truslen?
- **Modforanstaltninger:** Hvilke ressourcer har institutionen til at imødegå truslerne?
- **Risikovillighed:** Hvilke risici vil institutionen acceptere?

4.2.2 Overvejelser i forbindelse med en gennemgang af institutionen

Som en del af forberedelsen og forebyggelsen af mulige krisesituationer kan I som uddannelsessted gennemgå jeres institution med det formål at definere risici og mulig håndtering af dem. Gennemgangen kan eksempelvis tage udgangspunkt i følgende punkter:

- Hvordan er institutionen indrettet?
- Hvordan påvirker uddannelsesstedets opbygning og indretning mulighederne for at flygte og gemme sig?
- Hvordan er adgangsforholdene – vinduer, døre og andre åbninger – og kan de justeres i forhold til truslerne?
- Hvem kommer på institutionen – hvordan ser en dag ud, kommer/går folk på samme tid, hvor kommer børn, medarbejdere og andre brugere?

- Hvor er der udgange og nødudgange, hvor fører de hen, og har personale og børn kendskab til dem?
- Kan institutionen inddeles i områder (flere lag/sektorer), som kan forsinke en angriber?
- Er der mulighed for at barrikadere sig, hvor er det muligt og hvordan?
- Er lokaliteten konstrueret, så der kan opnås beskyttelse bag døre og vægge?
- Er der et samarbejde med andre institutioner i nærområdet – informationsudveksling, sparring, opsamling i forbindelse med evakuering?
- Hvem melder man til, hvis man konstaterer noget mistænkeligt eller uforsvarligt? Et angreb vil oftest være forberedt ved besøg og/eller observation mod lokaliteten.
- Taler man om sikkerhed? Er der enighed om, hvad truslen er, og hvordan den håndteres?

4.2.3 Beredskabsplan

Når uddannelsesstedet er gennemgået, udarbejdes en beredskabsplan. Formålet med beredskabsplanen er at klargøre roller og handlemuligheder, hvis der opstår en krisesituation i form af skyderi, bombetrussel eller andre væbnede angreb, således at hændelsen kan begrænses og afhjælpes hurtigst muligt. Centrale elementer i en beredskabsplan omfatter blandt andet:

4.2.3.1 Varsling og kriseberedskab

- Ansvar for planerne er placeret, herunder hvem har det endelige ansvar, og hvem kan tage beslutningen om en lukning, evakuering eller lignende.
- Det er sikret, at alle ansatte ved, hvordan de skal reagere, hvis der er sikkerhedstrusler som væbnede angreb.
- Det er tydeliggjort, hvordan der varsles om en hændelse, og hvordan kommunikationen i øvrigt finder sted under en krisesituation (samtaleanlæg, mobiltelefoner mv.).
- Der er valgt og afprøvet en varslingsprocedure, der kan igangsættes fra flere lokaliteter.
- Ansatte, elever og studerende er bekendt med de regler og procedurer, der gør sig gældende i en given krisesituation. Overvej, om det også er hensigtsmæssigt at have særlige procedurer for lærere og elever.
- Alle ansatte har øvet/simuleret forskellige tænkelige krisesituationer.
- Varslingssystemer og procedurer øves en gang årligt.
- Nøgler, adgangskoder, tegninger over bygninger mv. er tilgængelige for redningsberedskab og politi.

4.2.3.2 Organisering og kommunikation

- Der er udpeget faste ressourcepersoner til at varetage kontakten/kommunikation i forhold til:

- Politi, redningsfolk og skadestue
 - Elever og personale
 - Forældre og øvrige pårørende
 - Presse
- Det er også fastlagt, hvem der varetager kontakten i de primære kontaktpersoners fravær.
 - Dele af kommunikationen kan uddelegeres til andre, så for eksempel politiet står for kontakten til pressen.
 - Det er fastlagt, hvilke personer der sørger for tegninger over bygninger, flugtveje, information om samtalsystemer mv. til brug for politiets arbejde.

4.2.3.3 Førstehjælp

En beredskabsplan for uddannelsesstedet bør beskrive ressourcer til førstehjælp, for eksempel:

- Hvordan hjælpes sårede bedst? Er det bedst at give eller skaffe førstehjælp? Er personalet tilstrækkeligt uddannet og har opdateret viden om livgivende førstehjælp?
- Hvor på uddannelsesstedet findes hjertestartere, vandbeholdere, tæpper og kasser med førstehjælpsudstyr?

4.2.4 Klæd personalet på til at kunne reagere, når en hændelse indtræffer

Når en ansat på uddannelsesstedet spotter eller får kendskab til en hændelse, der kan lede til en alvorlig hændelse eller krise, er det vigtigt, at den pågældende reagerer. Reaktionen kan for eksempel være, at alle andre omkring en advares, og at det interne kriseberedskab sættes i gang.

4.2.4.1 Alarmering

Hvis der er sikkerhedstrusler såsom terror og bevæbnet indtrængning, anbefales det, at alle ansatte er informerede om, at de hver især, når de har bragt sig selv og elever i umiddelbar sikkerhed, har et ansvar for at ringe 112 (alarmere), og at de ikke skal forvente, at andre gør dette. Politiet vil hellere have for mange opkald end ingen, og det er intet problem for politiet at håndtere de mange opkald. Ved et opkald til politiet skal hændelsen kort beskrives, og det skal oplyses, hvor den finder sted. Er der tale om bevæbnet indtrængning, ser politiet gerne, at I så vidt muligt informerer om antallet af gerningsmænd, og at der gives et signalement af disse. (Se den overordnede anbefalede håndtering under afsnittet *Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation*).

HUSK: Ved indtrængen af en bevæbnet person skal uddannelsesstedet sikre, at alle kender instruksen: flygt, gem dig, alarmér, og at undervisningslokalerne barrikaderes, hvis det ikke er muligt at flygte.

4.2.4.2 Varsling

Ethvert uddannelsessted er indrettet meget forskelligt i forhold til omgivelser, undervisningslokaler og tekniske installationer. Det skal I tage højde for, når I fastlægger jeres varslingsprocedure(r). Der skelnes her mellem varsling og alarmering. Alarmering henviser til kontakten/opringningen til politiet (112). Varsling henviser til den orientering, man foretager sig på uddannelsesstedet ved en alvorlig hændelse for at mindske konsekvenserne mest muligt.

- I skal som uddannelsessted afdække uddannelsesstedets områder, indretning og tekniske installationer for at afklare, hvilke(n) varslingsprocedure(r) der er mulig at anvende i en given situation. Eksempler på forskellige varslingsmetoder og installationer er samtaleanlæg, megafon, mobiltelefon, intranet, belysningen m.m.
- Varslingen skal kunne udløses fra flere lokaliteter.
- Optimalt skal der laves to systemer for varsling: et for brand og et for væbnet overfald. Brandalarmen bør ikke anvendes til varsling af et skyderi, da aktiveringen af brandalarm umiddelbart vil medvirke til, at folk strømmer ud på gangene, hvilket kan gøre dem udsatte for skud.

4.2.5 Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation

Når en krise indtræder, og I varsler jeres omgivelser, er det væsentligt, at de udpegede resourcepersoner ved, hvordan de skal forholde sig, og at de tager ansvar for styringen ved at påtage sig de opgaver, de er blevet tildelt i forhold til det interne kriseberedskab. Politiet, redningsberedskabet og sundhedsberedskabet er ansvarlige for selve redningsindsatsen, når de ankommer, og de vil have gavn af at kunne koordinere indsatsen med bestemte resourcepersoner fra jeres uddannelsessted.

4.2.6 Hav klare retningslinjer, der er lette at huske.

- De enkle retningslinjer kan med fordel udmøntes i en lettilgængelig og enkel adfærdsinstruks, som resourcepersoner skal have et dybdegående indblik i. I skal tage stilling til, om elever og studerende også bør have adgang til en særskilt adfærdsinstruks.
 - Der laves en mappe til myndighederne, der indeholder:
 - gode oversigtskort/plantegninger over bygningerne i flere eksemplarer,
 - kort over ABA-detektorer (automatisk brandalarmanlæg) branddøre, røglemme og lignende,
 - placering af videoovervågning og koder til at tilgå dette eventuelt via fjernadgang,
 - koder, nøgler eller nøglebrikker til døre (gerne flere sæt),
 - telefonliste til nøglemedarbejdere – som er relevante for politiet, rednings- og sundhedsberedskabet,
 - fjernadgang til højtalersystem og infotavler,
 - koder til sms-system til ansatte og elever m.v.

Mappen laves for eksempel i tre kopier – én til Politiet, én til Sundhedsberedskabet og én til Redningsberedskabet.

- I udpeger én person, som – så vidt muligt – står for kontakten til myndighederne, når de ankommer til uddannelsesstedet, og én der som udgangspunkt har ansvaret, hvis vedkommende ikke er til stede.
- Myndighederne for eksempel politiet udpeger et sikkert mødested, når kontaktpersonen har oplyst om uddannelsesstedets indretning, og hvor hændelsen finder sted. Mødestedet skal ikke udpeges på forhånd, men først aftales, når selve hændelsen er indtruffet.
- I undersøger, om jeres uddannelsessteds arkitektoniske indretning tillader, at institutionen deles op i adskilte sektioner, så I kan sætte et internt kriseberedskab i gang, der kan afgrænses til et bestemt geografisk område. Et eksempel er, hvis en bombetrussel kan afgrænses til en bestemt bygning, så det kun vil være nødvendigt at evakuere denne ene bygning. Det beror dog på en konkret vurdering af blandt andet bygningers nærhed, da eksplosioner (for eksempel trykbølger og fragmenter) kan spredes via vinduesåbninger og lignende. Et andet eksempel er, hvis jeres uddannelsessted oplever et væbnet overfald,

for eksempel et skyderi. I sektionen, hvor overfaldet finder sted, skal der – hvis det ikke er muligt at flygte – så vidt muligt barrikaderes, mens andre sektioner skal evakueres.

- I overvejer, om alle ansatte og eventuelt elever på uddannelsesstedet skal have installeret apps på deres arbejdstelefoner til at understøtte et kriseberedskab samt overvejer brug af sociale medier til at understøtte eventuel dialog med eleverne.
- Specifikt for bombetrusler: Politiet opererer med bestemte minimumsafstande til genstande, som mistænkes for at indeholde en bombe. For en rygsæk/kuffert er det en radius på 200 meter. Det anbefales, at afstandene tænkes ind i jeres procedure for håndtering af en bombetrussel.
- Specifikt for skyderier: Det anbefales, at I undersøger mulighederne for barrikadering i afgrænsede lokaler, så en potentiel skoleskyder kan forhindre adgang til lokalet. Det er vigtigt, at barrikaderingen er så effektiv som muligt, og målet med barrikadering er, at gerningsmanden for eksempel ikke kan sparke døren ind.
- Det er vigtigt, at al støj undgås, dels fordi gerningspersonen muligvis vil bevæge sig væk, hvis der er "stille", dels fordi politiet lettere vil kunne identificere, hvor gerningsmanden befinder sig.

Eksempel på barrikadering:

Uddannelsessted A er inddelt i klasseværelser og har få åbne arealer. Der udarbejdes to overordnede procedurer for evakuering og barrikadering. Uddannelsesstedet tager stilling til, hvordan der skal evakueres, og hvilke genstande i et klasselokale der kan benyttes til effektivt at blokere indgangen til klasseværelset. Barrikadering kan for eksempel ske ved, at ryggen af en stol benyttes som stopper for dørhåndtaget, og at borde og kateder er skubbet hen mod døren. Endvidere skal det sikres, at vinduerne er lukkede.

Eksempel på lærerinstruks:

Et uddannelsessted har hængt en adfærdsinstruks op på kontorer og lærerværelser, hvori der står følgende:

Instruks ved indtrængen af personer med våben:

- Varsl/underret alle omkring dig om truslen.
- Flygt.
- Gem dig.
- Alarmér politiet – ring 112.
- Hvis det ikke er muligt at flygte, gå ind i nærmeste lokale og lås døren, når dine elever/studerende er kommet ind.
- Placér jer, så I ikke er synlige fra gange og lignende.
- Forbliv i lokalet, indtil enten politiet eller en på uddannelsesstedet ansat person kalder jer ud.

4.3 Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til *under en hændelse*

Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter for at skabe overblik over nogle af de grundlæggende overvejelser, et uddannelsessted bør overveje under en krisesituation.

4.3.1 Under en alvorlig hændelse eller et angreb

En alvorlig hændelse eller et angreb vil ske uvarslet og formodentlig heller ikke nøjagtigt, som I har forventet det eller har indøvet. Derfor skal en plan være generel, så reaktionen kan tilpasses den aktuelle situation. Grundpillerne i reaktionen ved en alvorlig hændelse eller et angreb mod lokaliteten er: Flygt – Gem dig – Alarmér.

Figur 2:

Politiets instruks for alvorlige hændelser (flygt – gem dig – alarmér)

4.3.2 Flygt

Hvis flugt fra gerningsstedet er en mulighed, er det altid den bedste løsning.

- Overvej, hvordan man giver de bedste muligheder for hurtigt at komme væk fra uddannelsesstedet. Hvor det er muligt, bør alle flygte væk fra uddannelsesstedet og komme på så lang afstand, at man ikke kan ses eller høres. Det er altid bedre end at overgive sig.
- Flygt og varsl dine omgivelser. Medbring elever og andre omkringværende på gerningsstedet.
- Overvej i den forbindelse, hvordan man kan flygte, hvor der er flugtveje, om man kan komme uset væk, om vinduer, porte, kældergange etc. kan benyttes, eller om I allerede nu er et sikkert sted?

4.3.3 Gem dig

Hvis flugt ikke er en mulighed, skal man gemme sig og om muligt barrikadere sig. Overvej i den forbindelse:

- Tilsiger den konkrete krisesituation, at uddannelsesstedet barrikaderes eller evakueres? Overvej, om det er mest hensigtsmæssigt kun at barrikadere/evakuere dele af uddannelsesstedet.
- Hvor kan man gemme sig i og uden for bygningerne? Det vigtigste er, at man er ude af syne. Hvis man har mulighed, kan man barrikadere sig.
- Hvor kan man både komme i skjul og barrikadere sig? Dette kan være klasselokaler, hvor man kan låse en dør og eventuelt bruge inventar til at barrikadere yderligere. Søg væk, så du ikke er i skudlinje fra døren.
- Søg dækning bag stabile bygningsdele som mursten og beton, som kan stoppe en kugle, ikke de svage bygningsdele såsom døre, gipsvægge osv.
- Sæt alt på lydløs/sluk (mobiltelefon, radio), sluk lyset og vær stille.
- Afvent evakuering eller nærmere instruks fra politiet eller klarmelding fra ledelse. Giv dig til kende. Forhold dig roligt, hold dine hænder synlige, og adlyd instrukser. Løb ikke frem mod politiet!
- Det er centralt, at tiltag, der laves for at kunne flygte eller barrikadere, ikke hindrer brandvæsenets tiltag som brandsektionering, afgangsveje, branddøre mv.
- Er det ikke muligt at gemme sig eller flygte, skal uddannelsesstedet overveje, hvilke andre muligheder der er for at beskytte/forsvare sig.

4.3.4 Alarmér

Når man er flygtet eller har gemt sig, skal man alarmere, det vil sige ringe 112. Regn ikke med, at andre gør det, men foretag opkaldet, så snart du har bragt dig i sikkerhed.

4.4 **Indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation**

Når selve faren for skader mod personer og bygninger er passeret, skal I tage stilling til, hvordan pressen, ansatte, elever, studerende og pårørende informeres om hændelsen. Derudover skal I tage stilling til, hvordan de implicerede skal tilbydes krisehjælp, ligesom I skal evaluere, om kriseberedskabet har fungeret efter hensigten.

Efter krisen danner uddannelsesstedets ledelse i samarbejde med ansatte, politiet, brandvæsenet og andre relevante myndigheder sig et fuldstændigt overblik over hændelsesforløbet og eventuelle tilskadekomne. Der afsættes én eller flere ansvarspersoner til følgende opgaver:

- En kort beskrivelse af hændelsesforløbet og den nuværende status.
- Uddannelsesstedets og myndighedernes reaktion på og håndtering af sagen.
- Alle interesserede inviteres snarest muligt til et informationsmøde, hvor de modtager den autoritative udlægning af handlingsforløbet og får mulighed for at stille spørgsmål.
- Der sørges for, at ansatte, elever og studerende, som er berørte af situationen, tilbydes den nødvendige krisehjælp efter krisen. Det regionale sundhedsvæsen eller Akut Medicinsk Koordinationscenter⁵ skal sørge for, at denne krisehjælp tilbydes.
- I ugerne efter hændelsesforløbet er ansatte og ledelse opmærksomme på, om der er ansatte eller elever, der udviser tegn på at være meget påvirket af hændelsen. Er dette tilfældet, skal der tages hånd, for eksempel ved tilbud om krisehjælp.
- I evaluerer jeres interne kriseberedskab efter en hændelse for at optimere det. Orienter Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) om jeres erfaringer. Hvad virkede, og hvor oplevede I udfordringer?

4.4.1 **Psykologisk krisehjælp og debriefing**

Uddannelsesstedet skal i samarbejde med relevante myndigheder (for eksempel kommunen) have gjort sig klart til, hvem og i hvilket omfang der leveres psykologisk krisehjælp. Der kan eventuelt afholdes informationsmøde(r), hvor der informeres om hændelsen til berørte og interesserede, og hvor der svares på spørgsmål. Vær opmærksom på, om der er ansatte, elever eller øvrige berørte, som på længere sigt udviser tegn på fortsat at være markant påvirket af hændelsen, og som derfor har behov for yderligere hjælp.

⁵ Regioner og kommuner er i henhold til [sundhedslovens § 210 i sundhedsloven \(LBK nr. 247 af 12/03/2024\)](#) forpligtet til at planlægge og varetage den psykosociale indsats ved beredskabshændelser. Den psykosociale indsats er et samlet udtryk for en indsats, der omfatter krise støtte, social assistance (indkvartering, forplejning, transport mv.) og ved behov senere i forløbet kriseterapi. Det er Sundhedsstyrelsen, der er ansvarlig myndighed for den psykosociale indsats ved ulykker, angreb eller andre beredskabshændelser.

5. Oversigt over relevante eksisterende tiltag, myndigheder og organisationer

Dette kapitel beskriver, hvilke statslige og frivillige organisationer der kan være relevante at have kendskab til, når I lokalt skal forebygge alvorlige hændelser og kriser og udmønte jeres interne kriseberedskab. Desuden fortælles der om nogle af de eksisterende tiltag. Listen er ikke udtømmende, og I opfordres til at afdække og opspøge lokale myndigheder og organisationer for at modtage rådgivning.

5.1 Myndighedssamarbejder og offentlige organisationer

Der findes en række myndighedssamarbejder og offentlige organisationer, der arbejder med børn og unge, som har problemer af forskellig karakter. I det følgende gives der eksempler på nogle af disse.

Samarbejde mellem skole, socialforvaltningen og politi (SSP)

Det lokale samarbejde mellem (folke)skole, socialforvaltning og politi (SSP) arbejder generelt med prævention af kriminel adfærd. Næsten alle kommuner har et SSP-samarbejde. Målsætningen for SSP-samarbejdet er at opbygge, anvende og vedligeholde et lokalt netværk, der har kriminalpræventiv indvirkning på børns og unges dagligdag. SSP-netværket bruges desuden til at opfange faresignaler og udviklingstendenser i kriminaliteten og i børns og unges levevilkår tidligt nok til, at der kan gøres en indsats. Endelig anvendes SSP-samarbejdet til at afklare, hvilke forebyggelsesmuligheder der lokalt er til stede.

Samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien (PSP)

Alle landets politikredse skal have et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien (PSP-samarbejde). Det er politidirektøren, der på baggrund af drøftelser med relevante lokale aktører beslutter de overordnede rammer for PSP-samarbejdet i de enkelte politikredse. PSP-samarbejdet er tilrettelagt under hensyntagen til de ønsker og behov, der måtte være i den enkelte kommune under politikredsen. Det er de enkelte politistationer i politikredsen, som varetager det daglige lokale PSP-samarbejde.

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM

DCUM er et uafhængigt, statsligt videnscenter, som arbejder for at fremme et sikkert, sundt og godt undervisningsmiljø på alle uddannelsessteder og et godt børnemiljø i alle dagtilbud. Centret har til opgave at vejlede og rådgive elever, studerende, uddannelsessteder og myndigheder i alle spørgsmål om undervisningsmiljø og børnemiljø. I arbejdet med at skabe og opretholde et sikkert undervisningsmiljø bør uddannelsesstederne prioritere et kontinuerligt forebyggende arbejde med undervisningsmiljøet. DCUM kan hjælpe hertil med vejledning, inspiration fra praksis og værktøjer til arbejdet med både det fysiske, æstetiske og psykiske undervisningsmiljø, herunder også den lovpligtige undervisningsmiljøvurdering. Læs mere på www.dcum.dk

Infohus – et kriminalpræventivt samarbejdsforum

Infohusene er et tværgående myndighedssamarbejde, som arbejder kriminalpræventivt med forebyggelse af kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv. De kommunale infohuse er et samarbejdsforum mellem relevante medarbejdere fra en borgers bopælskommune, relevant politikreds, Kriminalforsorgen, psykiatrien og andre relevante myndigheder. Myndighederne samarbejder og behandler sager ved bekymring for radikaliserings eller kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv. De kommunale infohuse behandler sagerne inden for retsplejelovens muligheder for at udveksle personoplysninger for at forebygge kriminelle handlinger.

Den nationale hotline mod radikalisering

Den nationale hotline mod radikalisering er en rådgivningstelefon for alle, som har bekymringer om enkeltpersoners risiko for radikalisering og ekstremisme. Henvendelse kan ske anonymt. Hotlinen tilbyder rådgivning og kan henvise til relevante lokale myndigheder. Hotlinen drives til dagligt i et samarbejde mellem Aarhus Kommune, Østjyllands Politi og Københavns Kommune.

PET – Politiets Efterretningstjeneste

PET har som national efterretningstjeneste til opgave at identificere, forebygge, efterforske og imødegå trusler mod friheden, demokratiet og sikkerheden i det danske samfund. På PETs hjemmeside findes en række publikationer, herunder vejledningen Tænk terrørsikkerhed i bygninger, hvor man kan søge inspiration til, hvordan man skal forholde sig til terrortrusler mod en pågældende bygning – i dette tilfælde et uddannelsessted. Der ligger tilsvarende vejledninger om terrørsikkerhed i udendørs offentlige rum og ved større arrangementer. Læs mere på www.pet.dk

5.2 Frivillige og andre relevante organisationer

Der findes en række frivillige organisationer, som yder en indsats over for børn og unge, der har problemer af forskellig karakter. I det følgende gives der eksempler på nogle af disse.

Livslinjen

Livslinjen yder en forebyggende indsats over for selvmordstruede blandt andet gennem anonym internet- og telefonrådgivning, ved undervisning af faggrupper i det selvmordsforebyggende arbejde og ved informationskampagner. Livslinjen er en selvejende organisation under tilsyn af Social- og Indenrigsministeriet. Læs mere på www.livslinien.dk

Børns Vilkår

Børns Vilkår er en privat humanitær organisation, der generelt kæmper for børns ret til en god barndom og yder en særlig indsats for udsatte børn. Børns Vilkår giver blandt andet anonym, individuel rådgivning over internettet og telefonen. De har desuden en fagtelefon for alle, der arbejder med børn og unge, som yder råd og vejledning om børnefaglige problemstillinger. Læs mere på www.bornsvilkar.dk

Ungdommens Røde Kors

Ungdommens Røde Kors (URK) gennemfører initiativer med fokus på blandt andet læring, ensomhed og rodløshed blandt udsatte børn og unge over hele landet. Læs mere på urk.dk

Psykiatrifonden

Psykiatrifondens formål er at udbrede kendskabet til psykiske sygdommes årsager, forebyggelse og behandling samt skabe en positiv holdning til personer med psykiske sygdomme. Psykiatrifonden har blandt andet en anonym internet- og telefonrådgivning for personer med en psykisk lidelse samt deres pårørende. Læs mere på www.psykiatrifonden.dk

6. Lovgrundlag og relevante vejledninger

Dette kapitel beskriver lovgrundlag og relevante vejledninger, som kan anvendes i uddannelsessteders arbejde med sikkerhed og kriseberedskab. Dog er kapitlet ikke udtømmende, og det er væsentligt, at I som uddannelsessted selv orienterer jer i de relevante og aktuelle bestemmelser og forpligtelser, der berører jer, herunder gældende lokale forhold. Ligeledes kan der også findes yderligere vejledninger, som kan være relevante for jeres arbejde.

Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø (Undervisningsmiljøloven) (LBK nr. 316 af 05/04/2017)

Bekendtgørelse af lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø (Undervisningsmiljøloven) handler om elevernes og studerendes rettigheder og pligter i forbindelse med undervisningsmiljøet. Eleverne har ret til et godt undervisningsmiljø, så undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt (jf. § 1). Det er ledelsen på det enkelte uddannelsessted, der har ansvaret for at sikre et godt undervisningsmiljø. Hvordan et uddannelsessted sikrer et godt undervisningsmiljø, der kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, er ikke reguleret i Undervisningsmiljøloven. Det er derfor op til en lokal vurdering (ved den myndighed, bestyrelse eller person, der har ansvar for uddannelsesstedet) at sørge for, at retten sikres og bestemme, hvordan retten nærmere udmøntes.

Elever skal samarbejde om og medvirke til at opretholde et godt undervisningsmiljø, det gælder blandt andet i form af en ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter og muligheden for at vælge repræsentanter til uddannelsesstedets sikkerhedsgruppe (jf. § 4, stk. 2). Uddannelsesstedet er forpligtet til at håndtere og handle på problemer relateret til det psykiske undervisningsmiljø (§ 1 c).

Et uddannelsessted er også forpligtet til at udarbejde en skriftlig undervisningsmiljøvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene samt forholdene vedrørende det psykiske og æstetiske miljø på uddannelsesstedet (jf. § 6). Undervisningsmiljøvurderingen skal revideres, når der sker ændringer af betydning, dog mindst hvert tredje år (jf. § 6, stk. 3). Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig for elever og andre interesserede.

Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) fører tilsyn med overholdelsen af bestemmelserne i Undervisningsmiljølovens kapitler 1, 1 a, 3 og 4. DCUM stiller værktøjer til rådighed for uddannelsessteders arbejde med undervisningsmiljøet. Materialet er opdelt i kategorierne: dagtilbud, grundskole, ungdomsuddannelse, samt voksen- og videregående uddannelse og er offentligt tilgængelig fra www.dcum.dk.

Et uddannelsessted skal fastsætte en antimobbestrategi, herunder en strategi mod digital mobning, som revideres efter behov (jf. Undervisningsmiljøloven §1b). Elever eller forældre, som ikke oplever, at et uddannelsessted lever op til sine opgaver i forhold til antimobbestrategi eller handleplan ved problemer med det psykiske undervisningsmiljø, kan indgive en klage til Den Nationale Klageinstans mod Mobning placeret under DCUM.

Bekendtgørelse af lov om arbejdsmiljø (LBK nr. 2062 af 16/11/2021)

Bekendtgørelse af lov om arbejdsmiljø (Arbejdsmiljøloven) indeholder de generelle bestemmelser om arbejdsmiljø. Af formålsbestemmelsen i loven fremgår det blandt andet, at det skal være både sikkert og sundt at gå på arbejde. Arbejdstilsynet fører tilsyn med arbejdsmiljøet på virksomheder. Læs eventuelt mere på Arbejdstilsynets hjemmeside.

Barnets lov (LBK nr. 890 af 19/06/2024)

Barnets lov gælder fra 1. januar 2024. Barnets lov er en hovedlov, der samler reglerne for særlig støtte til børn og unge. Formålet med loven er at tilbyde forebyggende rådgivning, hjælp og støtte til målgruppen. Loven indebærer blandt andet, at kommuner skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier (Jf. § 15, stk. 3 i Barnets Lov). Loven hører under Social-, Bolig- og Ældreministeriets ressortområde. Læs eventuelt mere på ministeriets hjemmeside.

Helhedsorienteret beredskabsplanlægning (2022), Beredskabsstyrelsen

Vejledningen har bl.a. til formål at sætte retning og rammer for beredskabsplanlægning samt give idéer og inspiration til, hvordan man kan arbejde situationstilpasset med sin beredskabsplanlægning. Vejledningen henvender sig bl.a. til kommunale myndigheder og offentlige institutioner, og den er relevant for både beredskabsplanlæggere og ledelser, der har det overordnede ansvar for beredskabsplanen. I vejledningen henvises også til Beredskabsstyrelsens hjemmeside, hvor man kan finde uddybende information, værktøjer og skabeloner m.v.

Vejledning i instrukser/action cards (2022), Beredskabsstyrelsen

Vejledningen har til formål at bistå organisationer med at lave anvendelige og lettilgængelige instrukser/action cards til krisesituationer. Målgruppen er bl.a. beredskabsplanlæggere, som er hovedansvarlige for udarbejdelse af organisationens generelle beredskabsplan. Vejledningen kan med fordel læses i sammenhæng med ovenfor nævnte vejledning "Helhedsorienteret beredskabsplanlægning".

Topledelse og krisestyling (2023), Beredskabsstyrelsen

Vejledningen henvender sig til ledelser i organisationer, herunder også offentlige institutioner, og sætter fokus på ledelsens rolle og ansvar i forhold til organisationens beredskabsplanlægning. Vejledningen kan med fordel læses i sammenhæng med ovenfor nævnte vejledning "Helhedsorienteret beredskabsplanlægning".

Kolofon

Sikkerhed og kriseberedskab - råd og vejledning til skoler og uddannelsessteder

Grafisk tilrettelæggelse og layout:

Børne- og Undervisningsministeriet

ISBN:

87-603-3370-7 (www)

Publikationen kan ikke bestilles, men den kan hentes på Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside.

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til STUK.CF@stukuvm.dk

Udgivet af:

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Børne- og Undervisningsministeriet
Teglholmsgade 1, 2450 København SV

